

אמר ר' אסי אין נוקקין לאלהי ישראל. הייתי סבור לומר דלע"ג דלסקינה לקמן (דף כח.) דצ"ש וצ"ה פליגי אס יש שאלה בשבועה או לא וקיימא לן בצ"ה דלמרי יש שאלה ר' אסי ה"ק נהי דיש שאלה מיהו לכתחלה אין נוקקין אלא בקונס אשתי נהנית משוס שלום ביתו ואינו נוח לי דצ"ש ודאי מדרבנן בעלמא קאמרי דהא לא יחיל דברוי דמניינה דרשינן[[][]] אבל אחרים מוחלין לו (לאו) אהשבע שבועה נמי קאי וצ"ה אמרי דאפי' מדרבנן וא"כ קס ליה ר' אסי כצית שמאי אלא ר' אסי לית ליה היהא אוקימתא דלקמן דצ"ש שאלה פליגי אי"נ ס"ל לדצ"ש אין שאלה מדרבנן דאפילו המירוהו אינו מותר ולצ"ה יש שאלה ואס המירוהו מותר מיהו לכתחלה אין נוקקין. זה נ"ל: **הוּן מקונס אשתי נהנית לי שגגה אס כיסי ושהכסה אס בני ונודע שאל הכסו ונודע שאל גגכה.** כך היא הגרסא ברוב הנסחאות. ואיכא מאן דלמר דטעותא היא דאי נודע שלא הכתו ושלג גגכה היכי קאמר הוּן מקונס אשתי והא נדרי שגגות הוא וסקיקנה לעיל [כא:]: דאינו צריך שאלה לחכס ואמרינן לקמן[[][]] כשס שגגתי שגגות מותרין כך שבועות שגגתי מותרות. אבל הרשב"א ז"ל כתב דלפשר דגרסי' ליה וכי מנן צמתני' דכי האי גוונא אינו צריך שאלה ה"מ צאומר שאס לא מפני כן לא היה מדידה אבל צמעמיד דבריו ואמר אעפ"כ צדעתו היה שלא תהנה ממנו צריך שאלה והכא צמעמיד מיירי ולפי פירשו[[][]] ט"ל דכי קאמר הוּן מקונס אשתי משוס דאיכא תרתי קאמר שלום ביתו ועוד דהוּו כעין נדרי שגגות אבל הוא ז"ל אומר אפי' נמלא שגגכה נשאל וממירי'ס לו משוס שלום ביתו וכי נקט נמלא שלא גגכה לישנא דמתני' (לקמן כה:): נקט ולאו דוקא ואינו נוח לי: **אי נדרס צמוהי ולא מודקיקנא** לך. דמוהי כנוי לשבועה כדאיתא בפרקין קמא[[][]] וס"ל לר' אסי לכתחלה אין נוקקין לשבועה: **צאלהי ישראל מודקיקנא** לך. צתמיה. ואיכא דגרסי' אי נדרת צמוהי מודקיקנא לך כלומר דס"ל דלשבועה גרידא נוקקין אבל כיון שהזכיר השס חמיר טפי ואין נוקקין: **רב יוסף [נאמא] אמר מרי כולא.** דהוא ס"ד

דרב יוסף אשבע עליה דרב כהנא דלא ליכול: ה"ק [נא] מרי כולא קאמר. **ונוקקין לאלהי ישראל** פירוש פותחין צחרטה עליו ולא נקט חפלא אלא לענין שבועת הדיינין לאוימי עליה אבל עיקר שבועה צסס או צכנוי הוא ואע"ג דלמר גאון מאן דאשבע צספר מורה או צעשרת הדצרות אין לו הפרה עולמית ליתא למילתא כלל הדין הוא דינא דגמרא דאפילו לשבועות נוקקיס ופותחיס צחרטה ואין צריך לומר לנדרים. אבל רצינו האי גאון ז"ל החמיר צנדרים שלא לפתוח צחרטה ואמר דאנן השתא אי צבדינן קרוב לדרב אסי צבדינן דלמר [לעיל כא:]: אין חכס מתיר אלא כעין ארבעה נדרים כלומר צפתח אבל צחרטה איש לאשתו וכגון שלמא דצבורא דכנישתא וכדומין לאלו מודקיקין צמילי דמוכסן וצריין קרוב לדרב אסי אבל פתח כי ההוא דאתא לקמיה ס'דרבט' וכדר"ש צ"רס) וכר' ישמעאל צר' יוסי) וכדצימתה דלצי"ט וכי ההוא דאתא לקמיה דר"איש) וכיוצא בה לא צבדינן. אבל הרב הנשיא אל צרגלוי ז"ל כתב צסס מר יהודאי גאון ז"ל שהחמיר עוד צנדרים והשוה אותן לשבועות שלא להתיר אותם אפי' צפתח אלא לדרב מלוה שמתירין אותם צפתח ולא צחרטה וכתב עוד דדוקא צהמרת חכס החמירו אבל צהפרת צעל לא החמירו דצעל מיפר ציוס שמעו צין צנדר צין צשבועה עד כאן דצרי הרב הנשיא ז"ל: **נדרס אדעתא דהני.** האי דלא פתח ליה צחרטה אע"פ דרב נחמן גופיה פסיק הלכתא דפותחיס צחרטה לפי שרב נחמן היה מכיר דצרב ט' ספרא דלא אתא לקמיה אלא כדי שימלא לו פתח שהיה מחמיר על עצמו שלא להיות יתיר צחרטה. וי"מ שאותו נדר היה כעין דצב מלוה כגון שנדר להתענות זמן ידוע והתענה מקלת אותו זמן ואילו

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

לא צברינן ידנא. עדיין לא צברנו את הירדן כשארע אותו מעשה ולא היוין צתחוס אי": **כגובה אפו.** שיש לו חרון: **אין אלהיס כל מומוהו.** צמחצבותי אין שכינה חשובה כנגדו: **יפרוש אולת.** שמשפתה: **רב פשע.** שפשעיו מצוציס: **מפני שערכה של**

ארץ ישראל הוא. שכתוב צו ערך חלק של כל צצט וצצט ולא סגי'א בלאו הכי. ולפי צבעטו וחטאו נוסף להס רוצ חכמה שאר הספרים להטרימן יומר: **אין נוקקין.** להמיר לו נדרו לפי שנדר חמור הוא: **הוּן מקונס אשתי נהנית לי.** שאפילו נדר צאלהי ישראל שאין אשתי נהנית לי נוקקין להמיר לו לפי שאמרה מורה שמי שנכתב צקדושה ימחה על המיס צידיס לעשות שלום צין איש לאשמוי' לא כ"ש האי ט) נדר אי נדר צאלהי ישראל שהוא נשבע צאלון לא מרי כולא. שהוא נשבע צאלון העולם לא אוכל. אי"ל רב יוסף לא מרי כולא לא טעימת ליה הכי קאמר רב יוסף לא מרי כולא קאמרת צודאי לא טעימת ליה שאסור להמיר לך דהיינו כמי שנשבע צאלהי ישראל:

הכר הנה והעתקתיו מפירוש רבינו גרשום

הניחא לרב כהנא. לפי שהיה מסרב צו רב יוסף נדר הכי אלא רב יוסף אמאי קאמר נמי לא מרי כולא: **ופ"ק לא מרי כולא קאמרנן.** צתמיה קאי"ל רב יוסף כדלמרנן: **איקפד רב נחמן.** שלא היה יכול לומר לו דצב שהוא פתח לחרטה: **אמר ליה זיל לקינעך.** לציחק הואיל ואינו יודע לפתוח לך: **כל שהיא ספארס לעושיה וספארס לו מן האדם.** שהיא דצב מקובל נמי צעיני הצריות הוי תפארת לעושיה והואיל דאיקפד רב נחמן שאין מתקבל עליו שנדרו חמור כ"כ שאינו יכול למצוא לו פתח אדעתא דהכי והכי לא נדרי:

והוּו **אדעתא דהכי** אין כמה זימנין איקפד רב נחמן א"ל זיל לקילעך נפק רב סחורה ופתח פיתחא לנפשיה[[][]] רבי אומר איזו היא דרך ישראל שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושייה ותפארת לו מן האדם והשתא דאיקפד ר"נ אדעתא דהכי לא נדרי ושרא לנפשיה ר"ש ברבי הוה ליה נדרא למישרא אתא לקמייהו דרבנן אמרי ליה נדרת אדעתא דהכי אמר אין אדעתא דהכי אין כמה זימנין והוּו

אדעתא דהכי אין כמה זימנין איקפד רב נחמן א"ל זיל לקילעך נפק רב סחורה ופתח פיתחא לנפשיה[[][]] רבי אומר איזו היא דרך ישראל שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושייה ותפארת לו מן האדם והשתא דאיקפד ר"נ אדעתא דהכי לא נדרי ושרא לנפשיה ר"ש ברבי הוה ליה נדרא למישרא אתא לקמייהו דרבנן אמרי ליה נדרת אדעתא דהכי אמר אין אדעתא דהכי אין כמה זימנין והוּו

ונוקקין לאלהי ישראל. פירוש פותחין צחרטה עליו ולא נקט חפלא אלא לענין שבועת הדיינין לאוימי עליה אבל עיקר שבועה צסס או צכנוי הוא ואע"ג דלמר גאון מאן דאשבע צספר מורה או צעשרת הדצרות אין לו הפרה עולמית ליתא למילתא כלל הדין הוא דינא דגמרא דאפילו לשבועות נוקקיס ופותחיס צחרטה ואין צריך לומר לנדרים. אבל רצינו האי גאון ז"ל החמיר צנדרים שלא לפתוח צחרטה ואמר דאנן השתא אי צבדינן קרוב לדרב אסי צבדינן דלמר [לעיל כא:]: אין חכס מתיר אלא כעין ארבעה נדרים כלומר צפתח אבל צחרטה איש לאשתו וכגון שלמא דצבורא דכנישתא וכדומין לאלו מודקיקין צמילי דמוכסן וצריין קרוב לדרב אסי אבל פתח כי ההוא דאתא לקמיה ס'דרבט' וכדר"ש צ"רס) וכר' ישמעאל צר' יוסי) וכדצימתה דלצי"ט וכי ההוא דאתא לקמיה דר"איש) וכיוצא בה לא צבדינן. אבל הרב הנשיא אל צרגלוי ז"ל כתב צסס מר יהודאי גאון ז"ל שהחמיר עוד צנדרים והשוה אותן לשבועות שלא להתיר אותם אפי' צפתח אלא לדרב מלוה שמתירין אותם צפתח ולא צחרטה וכתב עוד דדוקא צהמרת חכס החמירו אבל צהפרת צעל לא החמירו דצעל מיפר ציוס שמעו צין צנדר צין צשבועה עד כאן דצרי הרב הנשיא ז"ל: **נדרס אדעתא דהני.** האי דלא פתח ליה צחרטה אע"פ דרב נחמן גופיה פסיק הלכתא דפותחיס צחרטה לפי שרב נחמן היה מכיר דצרב ט' ספרא דלא אתא לקמיה אלא כדי שימלא לו פתח שהיה מחמיר על עצמו שלא להיות יתיר צחרטה. וי"מ שאותו נדר היה כעין דצב מלוה כגון שנדר להתענות זמן ידוע והתענה מקלת אותו זמן ואילו

טעימנא לך: **רב יוסף אמאי** אמר לא מרי כולא. למה הוצרך לישבע שלא יאכל עמו: אמר ליה לאו מרי כולא קאמרת לא שעימנא ליה. אפילו תלמה להמיר מלך דאין נוקקין לך: ויל לקילעך. זיל לאושפיין כמו אקילע להטוא אתמא וכן השן בקילענא שאיש ואשמו טעיס עס צפרק הדר (עיובין סג:): **תפארת לעושייה ותפארת לו מן האדם.** שהיא ישרה צעיני וצעיני רואיו שגס אחרים מפארים ומשנחים אותו אבל אם היא ישרה רק צעיניו גס דרך א"ל ישר צעיניו והא רב נחמן אדעתא דהכי לא נדמי וזכר לפני רב נחמן או לפני אחרים ואמר להס פתח זה והמירו לו ולא טולר היו שכן דרך הרב להקפיד על תלמידו כשמתרים עליו:

(א) [ג] ע"י רב נחמן אמרנן, (ב) [עין חוס' מגילה כא.], (ג) [לקמן כה:], (ד) אבות פ"ב משנה א [ממד כח. ע"ש], (ה) [לקמן סו:], (ו) [נמדדנר לו, ז] [ומגינה י.א. ח] [דף כב:], (ט) גי' עבדין צ"ל, (י) [דף י.א. ט] [ז"ל דרב הונא וכ"א בראש צפסקין], (י) [לעיל כא:], (יא) [ר"ש צרי, ברי, כאן], (יב) [לקמן כב:], (יג) [לעיל כא:], (יד) [ז"ל סמויה],

תורה אור השלם

- ↑ רשע כגבה אפו כל קדרש אין אלהים כל מומוהו: תהלים י ד
- ↑ אל תבהל ברחוק לכעוס כי בעס בחיק כסילים יגרות: קהלת ז ט
- ↑ כל ערום יעשה צדעת וכסיל יפרש אולת: משלי יג טו
- ↑ איש אף יגדה מדון ובעל חמה רב פשע: משלי טט כב
- ↑ כי ברב חכמה רב מקס יוסיף דעת יוסף איה קהלת א יח

הגהות הב"ח

(א) גמ' וספרי יושע צלנב מפני שערכה: (ב) רשי" ד"ה הוּן מקונס וכו' כ"ש האי רב ט"ד וא"כ מ"ה במאי נדרת צאלהי ישראל והוי בלשון נדר:

גליון הש"ס

גמ' שבתה ליה רבא לר"נ כעין זז צכרות לה ע"א וס"י:

מוסף רשי"י

אין נוקקין לאלהי ישראל. אין טקקין צ"ד להמיר מי שנדר צאלהי ישראל, אלא אם כן היה נדרי שגגות והיה נדר צבין איש לאשמו, דהכס ודאי נוקקין דגדול שלום שבין איש לאשמו, שהרי אמרה מורה שמי הנכתב צקדושה ימחה על המיס דהכיל שלום צין איש לאשמו (ראמיה בשמח). פותחין בחרטה. צריך לחכס למצוא פתח לשאלו שהיא לו פתחון פה לומר לדעת כן לא נדרתי ואילו היינו יודע שכן הוא לא היינו נודר, וממלא נדר נעקר מאליו (שבובין טז. ע"ש ותודה פותחין). צב מהני תלת דלעיל דלא פתחין (ראמיה בשמח). איקפד רב נחמן. ואע"י דרב נחמן ספירא ליה דפותחין צחרטה, שמא הכיר מתוך דצרי רב ספרא (לפניו רב סמויה) דספירא ליה אין פותחין צחרטה (סס).

יא א מיי פ"ו מהל' שבועות הלכה סי' סמג לאוין רמח טושי"ע סימן ככה ספ"א א וסימן רל ספ"א א:

תוספות

אין נוקקין לאלהי ישראל. דכיון

שנשבע צסס שמיס אין מקוקיס לו: הוּן מקונס אשתי נהנית לי שגגכה את כיסי ושהכתב את בני ונודע לו שלא הבת'. ור"צ"א לי"ג ונודע לו שלא התנה דלס כן אפי' התנה נמי לא צעי דלמר כשס שנדרי שגגות מותרות כך שבועות שגגות מותרות אלא הכי גרסינן הוּן מקונס אשתי נהנית לי וכו' לא ומיירי שהוא אמת שגגכה כיסו ושהכמה את בנו דהשתא צעי התרת חכס וקאמר דלמרי נשבע צאלהי ישראל נוקקין להמירו משוס שלום בית: לעושייה. להקב"ה ותפארת לו מן האדם שני אדם מקונסים אותו: והשתא דאיקפד רב נחמן אדעתא דהכי וכו'. פ"י משוס דליכא תפארת מן האדם אבל תפארת לעושיה שמא היה כגון שנדר לקייס דצב מלוה: ושראי לנפשיה. פ"י ע"י פתח או נמתרע והפרי לו נדרי וא"ת אמאי לא התיר לו רב נחמן מעיקרא ע"י חרטה לעיל רב נחמן גופיה אמר דלעיל הלכה פותחין צחרטה וי"ל דעיני דדוקא כפתחנתו מן הוּן מעיקרא אבל כשאינו מתחרט אלא מלכתחלה לא ולכן לא רצה להמירו עד שאמר אדעתא דהכי נדרת:

פירוש הרא"ש

אין אלהים כל מומוהו. הוא ממשנ צאין אלוה בעולם: בעם בחיק כסילים יגוה. לא נשאר צמיקן כי אם בעעס: ובכ"י יפרוש אולת. היינו נוקקין טפשות: גתו להם אי"א חמשה חומשי תורה בו'. והיו מקבלין על הגיגס שכר וחוכין לחי העולם הצא כמו עמה צכל התורה שלומדין: מפני שערכה של א"י היא. סורה ותלוקה לגבולותיה: אין נוקקין לאלהי ישראל. כיון שהחציף מיני לזכיר השס: הוּן מקונס אשתי נהנית לך. כדי להטיל שלום צין איש לאשמו נוקקין ולא נרסין שגגכה כיסי והכמה צני ונדע שלא גגכה ולא הכמה דההוא לא נדרי הוי ולא צעי התרה צתנן צתמני: אי נדרת במוהי. האי נדרת לאו דדוקא ומייה הוא כנוי לשבועה וק"י לשבועה נדר מתנן נמי לעיל נדר צמוהי: אמר ליה לא מרי כולא לא בעיעימנא לך [ס"א ל"ו]. כלומר לא אוכל עמך וכן אי נשבע צמרי כולא דלא